

Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR

T.C. Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi

“Üç De Yetmez Beş Tane” Demeden Önce Ailevi Yükler Sigortasını Kurmak Gerekir!

1. GİRİŞ

Sayın Başbakan her fırsatta ailelerin en az üç çocuk sahibi olmaları tavsiyesinde bulunmakta, son zamanlarda üç çocuğun da yetmeyeceği iddiasını dile getirmektedir. Bu görüşe katılmamak mümkün değil! Ancak bu tavsiyeyi destekleyecek uygulamaların hayata geçirilmesi konusunda ciddi bir hareket görülmemektedir.

Mevcut duruma şöyle bir bakarsak, sosyal güvenlik sistemimizde sigortalının sosyal sigorta prim matrahından indirilecek prim istisnası sadece iki çocuk için... 4/a'lı sigortalı kadına doğum borçlanması sadece iki çocuk için... En basitinden, işe bu durumu değiştirmekle başlanabilir.

Asıl çocuk yapmayı teşvik eden “ailevi yükler (aile yardımları) sigortası” ise ülkemizde mevcut değil!

O zaman, nerede kaldı en az üç çocuk?

Vergide de Sayın Başbakanı destekleyecek uygulamalar yeterli değil! “Çocuklar için “as-

gari geçim indirimi” nedeniyle sağlanan parasal avantaj, günde 4 kuruş! İkinci çocuk için de günde 4 kuruş. Üçüncü çocuk ve devamında azalıyor: 3 kuruş... Bekârlara; “Evlenin, eş ve çocuklar için çok özel vergi avantajları sağlanıyor” diyenler olabilir. Gelen artış da dahil eş için sağlanan avantajın tamamı günde 49 kuruş. Birinci ve ikinci çocukta tamamı günde 36’şar kuruş, üç ve devamında ise 24’er kuruş. 2013’de evlenmeden veya çocuk sahibi olmadan önce, bu avantajlara(!) dikkat etmenizde yarar var”¹.

Öte yandan Maliye Bakanlığı’nca hazırlanan ve bu satırların yazıldığı sırada henüz kanunlaşmamış olan Gelir Vergisi Kanunu Tasarısına “bebelere teşvik” düzenlemesi de girdi. Asgari ücretli bir çalışan 3. çocuğu yaparsa ayda 7 TL’lik avantaj sağlayacak. Yani 10.000 dolar milli gelire övünülürken, teşvik diye verilen 3 sent!

Asıl eksik olan ve en az üç çocuk tavsiyesi ile çelişen ise, bütün Avrupa ülkelerinde olan “Ailevi Yükler Sigortası”nın Türkiye’de

hala kurulmamış olmasıdır. Çeşitli yasalarla üç beş kuruluş avantaj sağlamak yerine, Avrupa Birliği'ne gerçekten girmek istiyorsak, hiç olmazsa “uyum sağlamak” adına bu sigorta kolunu hemen kurmalıyız.

II. AİLEVİ YÜKLER SİGORTASININ KURULMASI GEREĞİNİN TEMEL NEDENİ NÜFUS YAŞLANMASI RİSKİDİR!

Nüfus yapısının istatistikî olarak incelenmesini konu alan “demografi” bilimi ile sosyal güvenlik arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bugün batılı ülkelerdeki sosyal güvenlik krizinin başta gelen sebebi “nüfus yaşlanması”dır. Bunun sebebi yeterince doğurmamak ve ortalama ömrün sürekli uzaması sebebiyle yeterince ölmemektir. Sağlıklı beslenme, sağlıklı çevre, koruyucu hekimlik faaliyetlerinin gelişmesi, sağlık hizmetlerinin kalitesinin artması, sağlık ve güvenlik tedbirlerine riayet ortalama ömrü gelişmiş ülkelerde sürekli artmaktadır. Bazı Afrika ülkelerine ortalama yaşam umudu 40 yıl iken, gelişmiş ülkelerde 100 yıla yaklaşmıştır.

Ortalama yaşama umudu, doğurganlık hızı, yaşlı nüfusun sayısı gibi demografik veriler bir ülkede emeklilik yaşının belirlenmesinde en önemli rolü oynar. Kısacası, sosyal güvenlik düzenlemeleri, demografik verileri gözden kaçırmamak zorundadır.

Aile ödenekleri, genç nüfusu arttırmada bir araç olarak kullanılabilir.

Dünya nüfusunun giderek yaşlandığına dikkat çeken Birleşmiş Milletler Nüfus Dairesi, bu durumun önümüzdeki yıllarda sosyo-ekonomik ve çevresel sorunlara yol açacağı uyarısında bulunmaktadır. 21. yüzyıl tarih kitaplarına “yaşlanma yüzyılı” olarak geçecektir. 2050 yılında 65 yaş ve üzerindeki nüfus, dünya nüfusuna oranının yüzde 7’den yüzde 16’ya çıkacağı, bazı ülkelerde ise bu oranın yüzde 30’u aşacağı tahmin ediliyor. Bu ülkeler giderek yaşlanmakta olan nüfusları ve yaşlıların sağlık ve bakım hizmetleri için daha fazla kaynak tahsis etmek sorunu ile karşı

Sanayileşme sonrası toplumların çoğunda nüfus yaşlanması olgusu kendisini artan ölçüde hissettirmektedir.

karşıya gelmektedirler².

IMF’nin yayınladığı World Economic Outlook (Dünya Ekonomik Görünümü) raporlarında oldukça karamsar tahminler yer almaktadır: Euro bölgesinde çalışma yaşındaki nüfusun 2010 yılında 186 milyondan, 2050 yılında 133 milyona düşmesi beklenmektedir.

Sanayileşme sonrası toplumların çoğunda nüfus yaşlanması olgusu kendisini artan ölçüde hissettirmektedir. Tıp ve biyotıp teknolojisindeki ilerlemeler ve daha sağlıklı yaşam biçimleri sayesinde ortalama yaşam süresi uzayacaktır. Dünya “genetik devrimi”nin arefesindedir. Bu gelişme nüfus yaşlanmasını daha da arttıracaktır.

Prof. Dr. Wolfgang Lutz’un³ The Future of World Population başlıklı çalışmasına göre, 1994’te 5.6 milyar, 1997’de 5.8 milyar olan dünya nüfusu, 2010 yılında 7.02 milyara, 2025’te yaklaşık 8 milyar’a yükselecektir⁴. Afrika’da nüfus 24 yılda ikiye katlanacak, buna karşılık aynı miktarda nüfus büyümesi için Avrupa’nın 1025 yıl beklemesi gerekecektir. Aynı incelemede, Türkiye’nin nüfusunun 2000’de 68 milyondan 2025’te 92 milyona çıkacağı tahmin edilmektedir.

Dünyada 1955’te ortalama yaşam beklentisi yalnızca 48 yıl iken; şu anda 66 yıldır ve 2025’e kadar 73 yıla ulaşacaktır. Nüfus yaşlanması sorununu yaşayan ülkeler ise bu yaşta çoktan aşmışlardır. 65 yaşın üzerindeki kişi sayısı 1997’de 390 milyon iken, 2025’de 800 milyona çıkacaktır. 20 yaş altı genç kişilerin oranı toplam nüfusun %40’ından %32’sine düşmüştür.

III. AİLEVİ YÜKLER SİGORTASI SAĞLIKLI NESİLLER İÇİN GEREKLİDİR!

Kişinin gelirinde kesilmeye ve/veya gi-

Aile sağlığı, özellikle, annenin hamilelik öncesi ve sonrasında verilen hizmetler, çocuklarının sağlık durumu için önemli belirleyici etkenlerdir.

derinde çoğalmaya yol açan olaylar “sosyal tehlike” olarak anılır ve sosyal güvenlik, kişinin bu tehlikelerin zararlarından kurtarılmaya güvencesidir.

Türkiye tarafından 1971’de kabul edilen⁵ Sosyal Güvenliğin Asgari Standartları Hakkındaki 28.06.1952 tarih ve 102 sayılı ILO Sözleşmesi, dokuz sosyal tehlike için sosyal güvenlik sağlanmasını öngörmektedir. Bu çerçevede kurulması gereken sosyal sigorta kolları; 1. İş Kazası, 2. Meslek Hastalığı, 3. Hastalık, 4. Analık, 5. Malûllük, 6. Yaşlılık, 7. Ölüm, 8. İşsizlik, 9. Ailevi Yükler sigortalarıdır.

Ailevi Yükler Sigortası Analık Sigortasının devamı gibidir. Doğan çocuğun bakılıp, beslenmesi ve eğitilmesi ekonomik sonuçları bakımından bir “sosyal tehlike”dir ve sosyal güvenlik sistemi, bu tehlikenin zararlarından kişileri kurtarmak görevini de üstlenmelidir. Yeni nesillerin, “yeterli protein” alması, iyi eğitilmesi, yani “geleceğimiz”- bir ölçüde buna bağlıdır.

Türkiye’nin, işsizlikle boğuşurken tüm olumsuz şartlara rağmen, AB’ye uyum sağlama uğruna, 1999’da yürürlüğe koyduğu 4447 sayılı Kanunla işsizlik sigortasını kurduktan sonra, sosyal güvenlik alanında tek eksiği Ailevi Yükler Sigortası kalmıştır.

Türkiye’nin onaylamadığı maddeler arasında bulunan aile yardımları ile ilgili hükümler sigorta kolu olarak ülkemizde uygulamada yer almayan bir risk alanını oluşturmaktadır. Oysaki sosyal güvenlik politikaları aileyi desteklemeye yönelik politikalar içinde en etkin olan politikalar⁶.

102 sayılı Sözleşmenin 40. maddesinde aile yardımları “Yardım yapılacak hal, mevzuatla tayin olunacağı şekilde, çocukların geçimini sağlama mükellefiyeti” olarak tanımlanmış-

tir. Yapılacak yardımlar ise sözleşmenin 42. maddesinde konulacak şartlar çerçevesinde periyodik ödemeler yapılması; çocuklara yiyecek, giyecek, mesken, tatil geçirme yerleri veya ev idaresinde yardım sağlanması yahut bu yardımların mezcedilerek temini olarak sıralanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 1998 Raporuna göre, 2025 yılına kadar; %97’si gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere; beş yaş altı çocuklar arasındaki ölüm sayısı her yıl 5 milyon olacak ve bu ölümlerin pek çoğu yetersiz beslenme ile bağlantılı olarak akciğer iltihabı ve ishal gibi bulaşıcı hastalıklara bağlı olacaktır. Her yıl 24 milyon düşük kilolu bebek doğmaktadır. Erken ve düşük kilolu doğan bebeklerin çoğu, gelişmekte olan ülkelerdedir. Araştırmalar; erken çocuklukta stres, kötü fiziksel yaşama koşulları, yetersiz ve bakımsız çevrenin, daha sonraki yaşlardaki şiddet ve suç eğilimiyle bağlantılı olduğunu göstermiştir.

Aile sağlığı, özellikle, annenin hamilelik öncesi ve sonrasında verilen hizmetler, çocuklarının sağlık durumu için önemli belirleyici etkenlerdir. Doğum sonrasında, sağlık durumları daha fazla tehlike taşıyan bebekler, daha sonraki yaşamlarındaki çeşitli sağlık sorunlarına karşı daha acizdir. Çocukluklarında yetersiz beslenenlerde, entelektüel kapasite eksikliği, gecikmiş ergenlik, gelişim yetersizliği ve kadınlar için doğum sırasında daha fazla risk görülmektedir⁷.

Çocukluk ve ergenlik çağlarındaki kötü sağlık ve beslenmenin etkileri, yetişkinlikte açık bir halde ortaya çıkmaktadır. Özellikle doğum yapan kadınlarda bu sonuç çarpıcıdır. Gelişmekte olan ülkelerdeki, %50’den fazla hamile kadında kansızlık (anemi) sorunu vardır. Yaklaşık 585.000 kadın, her yıl hamileliğe bağlı nedenlerden dolayı ölmektedir. Risk oranı, Avrupa’da 1400’de bir iken; Asya’da 65’de bir ve Afrika’da 16’da bir’dir.

1971’den beri, WHO, aile sağlığı kavramını ön plana çıkararak, aileyi, sağlık hizmetlerinin temel birimi haline getirmiştir. WHO, anne ve çalışanların sağlığını koruyarak, aile biriminin sorumluluğundaki çocuk ve yaşlı-

ların sağlığını koruyabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

IV. AİLEVİ YÜKLER SİGORTASININ KAPSAMI VE SAĞLADIĞI YARDIMLAR

102 sayılı Sözleşmeye göre, ailevi yükler sigortasında yardım yapılacak hal, mevzuatla tayin olunacağı şekilde, çocukların geçimini sağlama mükellefiyetidir (md.40).

Korunan kimseleri; a) Bütün işçi ve hizmetlilerin yüzde ellisinden az olmamak üzere, mevzuatla tayin olunan işçi ve hizmetli kategorileri; b) Veya bütün mukimlerin yüzde yirmisinden az olmamak üzere, mevzuatla tayin olunan faal nüfus kategorileri; c) Veya çocuk geçindirmekle mükellef olduğu süre içinde geçim kaynakları mevzuatla tayin olunan hadleri aşmayan bütün mukimler; d) Veya en az 20 kişi çalıştıran sınai işyerlerindeki bütün işçi ve hizmetlilerin yüzde ellisinden az olmamak üzere, mevzuatla tayin olunan işçi ve hizmetli kategorileri; teşkil eder (md.41).

Yapılacak yardımlar; a) Mevzuatla tayin edilmiş bir bekleme süresini tamamlayan her korunan kimseye dönemsel ödemeler yapılması; b) Veya, çocuklara yiyecek, giyecek, mesken, tatil geçirme yerleri veya ev idaresinde yardım sağlanması; c) Yahut, (a) ve (b)'de belirtilen yardımların birlikte temini şeklindedir (md.42).

Bu yardımlar en az mevzuatla tayin edilen şekle göre, belli bir süre içinde 3 aylık prim ödeme veya çalışma yahut bir senelik ikamet şartlarından birini yerine getiren korunan kimseler için teminat altına alınır (md.43).

Yapılacak yardımların tutarı, a) Tespit edilecek (emsal) bir erkek işçinin ücretinin % 3'ü ile korunan kimselerin çocukları sayısının çarpımına; b) Veya bu ücretin % 1,5'i ile bütün mukimlerin çocukları sayısının çarpımına; eşit olmalıdır (md.44). Periyodik ödemeler şeklinde yapılacak yardımlar, yardımı gerektiren halin devamı süresince sağlanır (md.45).

102 sayılı Sözleşmedeki ilkelerin asgari standart olduğu unutulmadan, ilk aşamada

Aile yardımları (family allowances) sağlayan ailevî yükler sigorta programı, çocuk yetiştirmenin ortaya çıkardığı gider artışlarına karşı bir güvence sağlar.

bu ilkeler doğrultusunda Ailevi Yükler Sigortası kurulmalıdır.

Aile yardımları (family allowances) sağlayan ailevî yükler sigorta programı, çocuk yetiştirmenin ortaya çıkardığı gider artışlarına karşı bir güvence sağlar. Eski devirlerde çocuk ailede, özellikle tarım kesiminde bir üretim unsuru ve yaşlılık yılları için bir sosyal güvenlik güvencesi olarak görülürken, bugünün toplum yapısı içinde çocuk sahibi olma, gider artışına yol açan bir "sosyal tehlike" haline gelmiştir.

Ailevî yükler sigortası, 19. yüzyılda Avrupa'da bazı büyük şirketlerin çok çocuklu işçi ailelerine başlattıkları yardımlardan esinlenerek, 1920'lerde sosyal sigorta programlarına dahil edilmeye başlanmış, ancak, bugünkü programların çoğu II. Dünya Savaşından sonra kurulmuştur⁸.

Yardımların yapılması kimi zaman belli sayıda çocuğa sahip olmaya bağlanmıştır, fakat çoğunlukla ilk çocukla birlikte yardım da ödenmeye başlanır ve çocuk (14, 16 ya da 18 gibi) belirli bir yaşa gelinceye kadar ödeme devam eder. Çocuğun eğitimi devam ediyorsa, bu yaşlardan sonra da yardım sürdürülür. Özürlü çocuklar için Polonya, Portekiz gibi ülkelerde yaş sınırı yoktur. Bazı programlar çalışmayan eş için de yardım sağlar.

Primlerin tümünü ya da önemli kısmını işveren öder. İzlanda ve İsrail gibi bazı ülkeler, ailevî yükler sigortası yerine vergi indirimi ile çocuklu ailelere katkıda bulunurlar.

Almanya gibi bazı ülkeler, hem aile yardımları sigortasından, hem primsiz sosyal güvenlik rejiminden (karşılıksız) yardım sağlarken, vergi indirimi de öngörmektedir. Almanya'da ikamet eden her aileye 1975'ten beri her bir çocuk için ayrı ayrı ve çocukların sayısına göre artan miktarlarla çocuk parası

Türkiye, sosyal mevzuatını AB'ye uydurmak adına -er veya geç- ailevi yükler sigorta kolunu kuracaktır.

(Kindergeld) verilmektedir. 16 yaşın bitimine kadar her aile bu haktan yararlanabilirken çocuğun mesleki eğitim veya yüksek tahsil görmesi halinde çocuk parasının ödenmesi 27 yaşına kadar devam etmektedir. Sosyal sigortalı olsun veya olmasın gelir seviyesi düşük olan ailelere her bir çocuk için belirlenen çocuk parasına ilaveten çocuk parası zammı (Kindergeldzuschlag) adı altında bir ödeme daha yapılmaktadır⁹.

Sağlanan yardımın miktarı, nüfus politikasına göre, çocuk sayısı arttıkça yükselebilir veya azalabilir. Ülkelerin çoğu çocuk başına maktû bir miktar öder.

Ülkemizde genel olarak gelir seviyesi düşüktür. Buna karşılık ailede ortalama çocuk sayısı fazladır. O halde daha iyi bakılıp eğitilmiş bir nesil yetiştirilmesi için “çocuk ödenekleri”ne duyulan ihtiyaç, gelişmiş batılı ülkelere göre daha şiddetle kendini hissettirmektedir. Sosyal açıdan bakıldığında, sosyal güvenlik sistemimizin bu riski de kapsamaması gerekir. Oysa, ülkemizde böyle bir program yoktur. Ancak kalkınma planlarında bu sigorta kolunun kurulması öngörülmüştür.

Toplu sözleşmelerle işçilerin elde ettiği ve ayrıca Devlet memurlarına ödenen aile ve çocuk yardımları ise, hem sembolik düzeydedir, hem de sosyal güvenlik programlarıyla ilgili değildir.

V. SONUÇ

Türkiye nüfusu genç ve dinamikdir. Eğer bu genç nüfusu iyi besler, iyi yetiştirir ve iyi eğitebilirsek, önümüzdeki elli yıl içinde, dünyanın hızla değişen demografik dengeleri içinde, önemli bir avantaj yakalayacağımız kesindir. Zira AB, ABD, Japonya gibi ülkeler “nüfus yaşlanması” sorununu çözememektedirler. 2050’leri bulmadan ordularına asker, fabrikalarına işçi bulamayacaklardır. Tek çözümleri, nitelikli işgücü göçünü teşvik etmek

ve yatırımlarını nitelikli genç işgücünün bulunduğu ülkelere kaydırmaktır. Türkiye, genç nesillerini heba etmeden, ailenin desteklenmesi projelerine öncelik vermeli ve daha fazla gecikmeden Ailevi Yükler Sigortasını da kurmalıdır. Ancak, sağlanacak yardımlar, göstermelik değil, amaca hizmet eder seviyede olmalıdır.

Bugün sıfır doğurganlık oranı ve uzun ortalama hayat umudu ile “nüfus yaşlanması” olayını yaşayan batılı ülkelerde, abartılı aile yardımları nüfusu artırma ve demografik dengeyi sağlama aracı olarak kullanılmaya çalışılırken, makul ölçüler içinde uygulanacak bir ailevi yükler sigortası ülkemizin yeni nesilleri için olumlu sonuçlar doğurabilecektir¹⁰.

Sosyal açıdan gerekli olan ailevi yükler sigortası, bir başka bakış açısından, ekonomi ve nüfus politikası açısından sakıncalı görülebilir. Türkiye’nin daha fazla işgücüne ihtiyacı yoktur, tam tersine yoğun bir işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Hızlı nüfus artışını frenlemeye çalışan bir ülkede, aile yardımları ve çocuk ödenekleri ile çocuk sahibi olmayı teşvik etmek bir çelişki olarak algılanabilir. Oysa Batılı ülkelerde çocuk başına adeta “küçük bir servet” olarak verilen çocuk ödenekleri ve primsiz yardımlar bir nüfus patlamasına yol açmamaktadır. Türkiye’nin de hızla değişen sosyo-kültürel yapısı içinde, ailevi yükler sigortasının nüfus patlamasına yol açacağı endişesi, kanımızca gereksiz bir korkudur. Şehirleşen ve sosyal güvenliğe kavuşan Türk insanı, artık çok çocuğu “toprakta çalışacak ücretsiz işçi” ve yaşlanınca kendine bakacak bir “sosyal güvenlik aracı” olarak görmekten uzaklaşmaktadır. Batı ülkeleri aileyi desteklerken, ülkemizin, nüfus artışı endişesi ile yeni kuşakları desteklemekten vazgeçmesi doğru olmaz.

Sonuçta Türkiye, sosyal mevzuatını AB'ye uydurmak adına -er veya geç- ailevi yükler sigorta kolunu kuracaktır. Ülkeler arasındaki sosyal güvenlik sözleşmelerindeki karşılıklık (mütekabiliyet) şartları da bunu gerektirmektedir. Türkiye, tüm bunların ötesinde, kendi gençliğinin sağlığı ve eğitimi için, bir

an önce bu sigorta kolunu kurmalıdır. Bu sayede, sade suya çorba, makarna ve ekmekle büyütülen bir çocuğumuz bile, et ve süt yüzü görürse kazanım sayılmalıdır.

Öte yandan, “en az üç çocuk” tavsiyesiyle tutarlı olabilmek için, sosyal güvenlik mevzuatımızdaki “sadece iki çocuk için” kısıtlayıcı düzenlemeler kaldırılmalı, hiç olmazsa “üç çocuk” ölçüsüne çıkartılmalıdır.

Aile yardımı uygulamalarını bir devlet politikasına dönüştürmüş ülkeler, konuyu iktisadi dengelerin vicdanına bırakılmayacak bir sosyal devlet sorunu olarak ele almaktadır. Ülkemizde de bu alanda yapılacak çalışmalar, çocukları ve gençleri merkeze alan ve eğitim ve istihdam olanaklarını arttıran bir anlayış ile daha adil ve daha aydınlık bir geleceğin şekillenmesinde yadsınamayacak bir fark yaratabilir.

Türkiye’de de aile yardımları bir sosyal güvenlik sigorta kolu olarak tek elden şekillendirilerek geleceğe yatırım yapan etkili bir devlet politikasına dönüştürülmelidir. Bu yapılırken elbette makro ve mikro iktisadi dengelerin iyi gözetilmesi, yardımlardan faydalanacak aileleri belirleyici ölçütlerin doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu uygulamalar, işsizlik oranlarını arttırıcı, büyüme ve istihdam oranlarını azaltıcı olumsuz etkiler yaratabilir¹¹.

İlginç olan husus şudur ki, nüfus yaşlanmasının olumsuz etkileriyle boğuşan Avrupa Birliği, nüfusu arttırabilmek ve gençleştirebilmek için ailevi yükler sigortasını alabildiğine kullanırken, Avrupa Birliği’ne “aday üye” olan ülkemizden ailevi yükler sigortasını kurmasını isteyen yoktur.

Avrupa ülkeleri, demografik yapılarını düzeltmezlerse, 2050’den sonra, bugün yarım asırdır kapıda beklettikleri Türkiye’ye muhtaç olacaklardır. Tabii o tarihte Avrupa Birliği mevcut olursa ve Türkiye Cumhuriyeti varlığını “ilelebet muhafaza ve müdafaa” iradesini sürdürmekten vazgeçmezse...

DİPNOTLAR

1 Şükrü KIZILOĞLU, “Ücretlilere Eş ve Çocuk Müjdesi”, Hürriyet, 06.01.2013

- 2 Bkz. Müjdat ŞAKAR, Sosyal Sigortalar Uygulaması, 10.baskı, İstanbul 2011.
- 3 Wolfgang Lutz, The World Population Program of the International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) ve Vienna Institute of Demography (VID)’nin başkanıdır.
- 4 Wolfgang LUTZ, The Future of World Population Population Bulletin, Population Reference Bureau June 1994, 6, bkz. <http://www.stradigma.com/turkce/mayis2003/ekler/vizyon>. (Erişim: 07.11.2003)
- 5 10.07.1971 tarih ve 13922 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- 6 Hicran ATATANIR, “Sosyal Güvenlik ve Aile Yardımı Uygulamaları”, Çalışma İlişkileri Dergisi, Temmuz 2011, Cilt 2, Sayı 1, Sayfa: 150.
- 7 Bkz. <http://www.un.org.tr/who/dsogun02/aktifyaslanma.htm> (Erişim: 07.11.2003)
- 8 Bkz. US. Social Security Administration, Social Security Programs Throughout The World, Washington DC 1995.
- 9 Bkz. Ali SEYYAR “Federal Almanya’da Ailenin Sosyal Güvenliği”, Çimento İşveren Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 14, Ocak 2000.
- 10 Bkz. Sevgi CANTÜRK KURTULMUŞ, Teorik Esasları ve Tatbikatı Bakımından Aile Ödenekleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İÜSBE İstanbul 1992, s. 271.
- 11 ATATANIR, 165.